

N:o 48.

Ank. till Riksd. kansli den 30 mars 1900, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverförande af medel från de ecklesiastika bostälленas skogsfond till presterskapets löneregleringsfond.

(2:a U. A.)

Uti en till Riksdagen aflåten, den 30 december 1899 dagtecknad proposition (n:o 30) har Kongl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit Riksdagen att medgifva, att under en tid af fem år från och med år 1900 finge från de ecklesiastika bostälленas skogsfond till presterskapets löneregleringsfond årligen öfverföras ett belopp af 25,000 kronor, att användas såsom *lönetillskott åt svagt aflönade prestmän*.

Vid föredragning inför Kongl. Maj:t af detta ärende har departementschefen till en början redogjort för prestlöneregleringsfondens tillkomst samt dess ändamål och användning.

Uti 9 § 2 mom. af kongl. förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862 hade stadgats, att inkomster, som grundade sig på statsanslag i kontanta penningar, kronotonde och hemmansräntor eller på arrenden för de af kronan upplätta stom-, annex- och mensal-hemman och lägenheter, som icke vore bostads-

boställen, kunde, i händelse af befogenhet, från en till annan församling öfverflyttas eller alldeles indragas, det senare dock endast i de fall, att de icke vore presterskapet för all framtid tillförsäkrade.

Beträffande afkastningen af de ecklesiastiska boställsskogarne hade härefter Rikets Ständer i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 25 november 1863 yttrat, bland annat: Med antagande att boställsskogarnes afkastning genom deras regelbundna behandling och sorgfälliga vård skulle kunna i framtiden åtminstone fördubblas, syntes alla billiga anspråk vara tillgodosedda, om kronan, ehvad hon sjelf öfvertog skogshushållningen eller endast förbehölle sig kontroll derå, tillerkände sig hälften af skogens afkastning såsom sin andel. Då emellertid härvid mötte den betänklighet, att genom indragning till kronan af någon del utaf de ecklesiastiska boställesnas afkastning intrång kunde synas hafva skett i presterskapets privilegier, ansåge ständerna kronan böra till presterskapet afstå hela sin andel i de ecklesiastiska boställesnas afkastning till förbättrande af dithörande embetsmäns lönevilkor. Ett sådant afstående uteslöte icke möjligheten att framdeles, sedan berörda behof af inkomster på annan väg blifvit fyllda, i sammanhang dermed till statsverkets eller skogsstyrelsens omedelbara disposition indraga den ifrågavarande andelen af boställsskogarnes afkastning.

I öfverensstämmelse med detta ständernas uttalande hade i 24 § af kongl. förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 29 juni 1866 stadgats, att, intill dess ordnad hushållning blifvit å boställsskog införd, boställshafvaren finge använda densamma endast till husbehof, der ej vidsträcktare rätt redan blifvit vissa boställshafvare för deras tjenstetid tillerkänd; att sedermera boställshafvaren — jemte det han alltid finge åtnjuta hvad af skogens afkastning honom, med afseende på dittills åtnjuten rätt och boställets behof af skogsfång, skäligen borde tillkomma — derutöfver kunde, om skogen stode under hans egen vård, erhålla viss andel i afkastningen, hvilken andel efter den större eller mindre kostnad, som vore med skogens skötsel förenad, kunde bestämmas ända till halfva behållna afkastningen utöfver husbehofvet; att af boställsskogs afkastning skulle gäldas i främsta rummet kostnaden för dess skötsel, men förskjuten indelningskostnad endast i den mån boställshafvaren ändock kunde bekomma sitt fulla husbehof; samt att den behållna afkastning af ecklesiastiskt boställes skog, som ej tillfölle boställshafvaren, skulle användas, i öfverensstämmelse med förordningen den 11 juli 1862, till bidrag vid reglerande af presterskapets inkomster.

Härefter hade genom kongl. bref till kammarkollegium och stats-

kontoret den 14 februari 1868 föreskrifter lemnats angående förvaltningen af de medel, som sålunda skulle kunna användas vid reglerandet af presterskapets inkomster. Det hette deri: att i afseende å uppbörd och förvaltning af vederlagsspanmål, afkastning af hemman samt dylika i 9 § 2 mom. af kongl. förordningen den 11 juli 1862 omförmälda lönetillgångar, som under då pågående lönereglering för presterskapet i riket blifvit eller kunde blifva från vissa presterliga beställningar skilda, men icke indragna till statsverket, skulle, intill dess Kongl. Maj:t om nämnda medels användande vidare beslutade, sålunda förfaras, att sedan lönereglering, hvarigenom så beskaffade löningsmedel blifvit på omförmälda sätt från presterlig beställning skilda, inträdt i tillämpning, samma medel skulle af kronans uppbördsmän debiteras och uppbäras, såvidt ske kunde, i sammanhang med kronoutskylderna och i räkenskaperna redovisas under särskildt konto med benämning »presternskapets löneregleringsmedel» samt levereras till landtränteriet, der medlen likaledes borde under särskildt konto bokföras och hvarifrån de skulle insändas till kongl. räntekammaren, hvarefter statskontoret, i den mån medlen inflöte, borde, på sätt lämpligen kunde, göra dem räntebärande, och skulle de derstädes, under benämning »presternskapets löneregleringsfond», för hvarje län särskildt bokförda, behandlas utan sammanblandning med statsmedel; samt att, beträffande de inkomster af ecklesiastiska boställens skogar, som, i enlighet med stadgandet i 24 § af kongl. förordningen den 29 juni 1866 eller till följd af särskilda af Kongl. Maj:t meddelade beslut, borde, i öfverensstämmelse med förstnämnda förordning, användas till bidrag vid reglerande af presternskapets aflöning, ofvanberörda föreskrifter i tillämpliga delar skulle tjena till efterrättelse.

Från den sålunda bildade fonden hade Kongl. Maj:t, genom särskilda beslut, tid efter annan låtit utanordna medel antingen såsom lönetillskott åt svagt aflönade prestmän eller annorledes till understöd åt församlingar, för hvilka behovet af ökad själavård varit trängande, men hvilka ej varit i stånd att sjelfva bära de dertill nödiga utgifter. År 1876 hade fonden börjat i mera afsevärd omfattning på sådant sätt tagas i anspråk, i det att detta år såsom aflöningsfyllnad och lönetillökning utanordnats öfver 24,000 kronor. Fondens utgifter för nämnda ändamål hade sedermera varit i ständigt stigande, särskildt de utgifter, som afsett lönetillskott åt svagt aflönade prestmän. Utgifterna till aflöningsfyllnad och lönetillökning hade sålunda år 1886 belöpt sig till mera än 100,000 och år 1894 till mera än 200,000 kronor. I följd af beslut under år 1899 hade utgifterna i ännu större grad än förut ökats, sär-

skildt derigenom att — utom smärre belopp, som afskilda anledningar under året utanordnats — Kongl. Maj:t genom beslut den 30 november 1899, i anledning af gjorda ansökningar och domkapitlens framställningar, medgifvit, att under ecklesiastikåret från och med den 1 maj 1899 till den 1 maj 1900 lönetillskott från fonden finge, utöfver hvad förut blifvit för samma år beviljadt, utgå till ett stort antal innehafvare af presterliga lägenheter. De nya anslagsbelopp, som på grund af detta Kongl. Maj:ts beslut beviljats till utgående från fonden utöfver sådana anslag, hvilka allenast utgjorde förlängning af vissa prestmän förut tillagda lönetillskott, uppginge sammanlagdt till i rundt tal 100,000 kronor.

Genom de utanordningar å lönerogleringsfonden, som sålunda egt rum, hade densamma emellertid starkt anlitats. Fråga hade därför nu uppkommit om fondens förstärkning. Innan departementschefen öfverginge till en närmare redogörelse för fondens nuvarande ställning och det sätt, hvarpå han tänkt sig en förstärkning deraf kunna ega rum, ansåge departementschefen sig böra erinra om innehållet i en till Kongl. Maj:t ingifven, i maj 1899 dagtecknad petition, i hvilken en stor del af rikets presterskap bönfallit om förbättrande af de svagast aflönade kyrkoherdarnes och komministrarnes aflöningsförhållanden.

Uti denna petition hade hufvudsakligen anförts följande.

Länge hade en stor del af svenska kyrkans presterskap befunnit sig i ett svårt ekonomiskt betryck. De lönebelopp, som vid nu gällande lönerogleringars uppgörande beräknats komma att tillfalla respektive tjänsteinnehafvare, hade i verkligheten mångenstädes icke uppnåtts. Och äfven der detta vore fallet, hade de aflöningsmedel, som på 1860-talet ansetts utgöra en anständig bergning, efter trettio år visat sig vara för ändamålet absolut otillräckliga. Flere omständigheter hade härvid samverkat. Penningvärdet hade högst betydligt sjunkit. Priserna på de flesta lifsförnödenheter hade stegrats, hvarförutom löner åt dagsverkare och tjenstehjon samt kostnaden för material och arbete vid reparationer och nybyggnader, äfvensom utskylderna till kommunen, särskildt för skolväsendet och fattigvården, betydligt tillväxt. Men hvad som i synnerhet vållat det ekonomiska betrycket hade varit de väsentligt höjda fordringarna för de teologiska embetsexamina. Universitetsstudierna kräfde numera en tid och en kostnad, som — med den aflönning de flesta prester åtnjöte — gjorde den genom desamma ådragna skuldbördan omöjlig att förränta och amortera. En stor del af presterskapet befunne sig därför i en beklagansvärd och, icke blott för embetets bärare utan äfven för embetets gerning, olycksbringande ekono-

misk belägenhet. Denna hade äfven väckt statsmagternas uppmärksamhet, i ty att, på anhållan af Riksdagen, Kongl. Maj:t förordnat en komité med uppdrag att verkställa utredning och framlägga förslag med afseende på presterskapets aflöningsförhållanden. Då tillika genom Kongl. Maj:ts beslut den 3 december 1897 åt samma komité uppdragits att, så snart ske kunde, verkställa utredning angående de verkliga inkomster, som åtnjötes af de kyrkoherdar och komministrar, hvilkas inkomster vid gällande löneregleringars uppgörande beräknats uppgå till 3,000 kronor och derunder för de förra samt 1,800 kronor och derunder för de senare, hade detta synts uttala en grundsats om det årliga belopp, under hvilket en komministerslön icke borde gå, och väckt förhoppning om lönernas snara höjande till berörda belopp. Äfven minimibeloppet 1,800 kronor vore dock med hänsyn till nuvarande studie- och lefnadskostnader jemförelsevis lågt tilltaget.

På grund af det anförda ville petitionärerna, som förestälde sig, att presterskapets löneregleringsfond egde tillgångar nog för den önskliga löneförbättringen, anhålla, att Kongl. Maj:t måtte från nämnda fond eller andra tillgängliga medel redan för då ingångna ecklesiastikår bevilja tillskott till de svaga kyrkoherdelönernas uppbringande till 3,000 och de svaga komministerslönernas uppbringande till 1,800 kronor.

Efter derom särskildt gjorda ansökningar hade, såsom förut nämnts, genom Kongl. Maj:ts beslut den 30 november 1899 lönetillskott blifvit beviljade; och hade desamma beräknats sålunda, att för de prester, hvilka gjort ansökning, kyrkoherdelön uppbringats till ungefär 3,000 och komministerslön till ungefär 1,700 kronor. Härvid kunde anmärkas, att en mängd prester, hvilkas aflöningsförmåner, enligt den af prestlöneregleringskomitén verkställda utredning, icke uppnått nyssnämnda belopp, det oaktadt ej gjort framställning om lönetillskott, hvadan sådant icke för dessa prester blifvit beviljadt.

Att det nu förefintliga behovet af löneförbättring icke vore af tillfällig eller öfvergående art, bekräftades såväl af innehålllet i den af departementschefen nyss omförmälda petition som jemväl af de årligen inkommande ansökningarna om lönetillskott och domkapitlens öfver dem afgifna utlåtanden samt den utredning, prestlöneregleringskomitén i detta ämne nyligen verkställt. Enligt denna utredning skulle, för att till 3,000 kronor uppbringa inkomsterna för 118 kyrkoherdar, hvilkas årslön understege detta belopp, erfordras lönetillskott af 27,647 kronor 57 öre och, för att till 1,800 kronor uppbringa de 606 svagast aflönade komministrarnes, kapellpredikanternas med fleres inkomster, erfordras tillskott af 220,450 kronor 12 öre eller sammanlagdt nära 250,000

kronor. Och detta ehuru åtskilliga af dessa prester redan förut från lönerogleringsfonden erhöle förstärkning å sina löner. Beräknades åter minimilönen för komministrarne med flere till allenast 1,700 kronor, skulle, enligt komiténs utredning, för 560 svagare aflönade sådana prester erfordras lönetillskott å 161,828 kronor 92 öre, hvadan hela det årliga lönetillskottet skulle uppgå till ungefär 190,000 kronor.

För att i möjligaste mätto utröna, i hvad mån afkastningen af presterskapets lönerogleringsfond kunde vara tillräcklig för utgifvande af sålunda erforderliga lönetillskott, hade departementschefen från statskontoret infordrat upplysningar om fondens ställning; och hade statskontoret till svar derå — beträffande frågan om de ungefärliga belopp, som under hvardera af ecklesiastikåren 1899—1904 kunde, med hänsyn till såväl afkastningen af fondens nuvarande kapital som ock dess antagliga inkomster af skogsmedel under samma år, utan förminskning i fondens kapital utdelas såsom lönetillskott — anfört följande:

Enligt statskontorets fondbyrås räkenskaper för åren 1894—1898 hade ifrågavarande fonds inkomster utgjorts af:

ränta och kapitalvinst

år 1894, efter en räntefot af 4,33 %..	kr.	90,755: 01
» 1895, » » » » 3,95 %..	»	87,196: 25
» 1896, » » » » 3,95 %..	»	92,108: 28
» 1897, » » » » 3,90 %..	»	95,738: 79
» 1898, » » » » 3,93 %..	»	103,003: 47

skogsförsäljningsmedel

år 1894	kr.	194,473: 44
» 1895	»	213,942: 91
» 1896	»	178,658: 98
» 1897	»	250,000: —
» 1898	»	295,000: —

odisponerade arrendemedel m. m.

år 1894	kr.	31,445: 87
» 1895	»	29,309: 16
» 1896	»	28,294: 72
» 1897	»	30,140: 04
» 1898	»	30,199: 97

Om man, sade statskontoret, för besvarande af den nämnda frågan utginge från fondens vid 1898 års slut i statskontoret förvaltade kapitaltillgång, hvilken enligt räkenskaperna utgjort 2,819,139 kronor 89 öre eller i rundt tal 2,800,000 kronor, och å detta kapital antoge en räntefot, hvilken försigtigheten bjöde att ej sätta högre än till 3,8 % för hvardera af åren 1899—1904, skulle härigenom uppstå en kapitalafkastning af 106,400 kronor om året. Hvad derefter anginge den årliga inkomsten af skogsförsäljningsmedel, hade den under femårsperioden 1894—1898 visserligen utgjort i afrundadt medeltal 226,400 kronor; men då statskontoret icke vore i tillfälle att sjelf göra på sakkunskap fotade beräkningar öfver hvad dylik försäljning kunde komma att inbringa åt fonden under nästa femårsperiod, borde följas de beräkningar, som i sådant afseende uppgjorts af prestlönerregleringskomitén och hvilka för perioden 1897—1906 utvisade ett årligt medeltal af 191,622 kronor 80 öre. Utom nu nämnda inkomster af stadigvarande art inginge till fonden årliga arrenden från de för dess räkning utarrenderade egendomar; och då dessa arrendemedel — hvori icke inbegreps sådana arrenden, som blifvit vissa prestmän tillförsäkrade och som till dem af vederbörande länsstyrelser omedelbart utbetalades — kunde utan minskning i fondens nuvarande kapital användas såsom lönetillskott, hade statskontoret ansett sig böra upptaga jemväl denna inkomstitel, förslagsvis beräknad till 25,000 kronor för hvardera af åren 1899—1904. Slutligen ville statskontoret erinra derom, att från fonden måste bestridas en del extra utgifter såsom reseersättningar, uppbördskostnader m. m.; men då dylika utgifter, enligt statskontorets förmenande i allmänhet icke uppginge till mera afsevärda belopp och för öfrigt fondens inkomster efter all sannolikhet komme att öfverstiga de af statskontoret beräknade, syntes dessa extra utgifter icke böra föranleda minskning i de nu angifna, för lönetillskott påräkneliga tillgångarne.

Af dessa statskontorets uttalanden finge man enligt departementschefens mening icke draga den slutsats, att lönregleringsfondens inkomster skulle kunna tillåta att, utan minskning i fondens kapitaltillgång, under den närmaste framtiden utdela lönetillskott åt det svagast aflönade presterskapet i hela den utsträckning, som för ändamålet vore behöfvt. Beloppet af de lönetillskott, som varit beviljade före den 30 november 1899, hade utgjort 256,044 kronor 72 öre. Genom Kongl. Maj:ts beslut sistnämnda dag hade, såsom förut nämnts, tillkommit en ökning af i rundt tal 100,000 kronor för nu löpande ecklesiastikår. Dessa utgifter ansåge departementschefen löneregleringsfonden hafva förmåga att bära, särskildt om man, såsom syntes utan öfverdrift kunna

ske, beräknade skogsförsäljningsmedlen till 225,000 kronor årligen eller 33,400 kronor mera än enligt statskontorets uppskattning. Men det måste härvid tagas i betraktande, att, såsom förut antydts, en mängd prester icke ännu begärt lönetillskott, oaktadt de dertill haft anledning. Enligt en förelagsvis gjord beräkning behöfdes, för att öfver allt uppbringa kyrkoherdelönerna till ungefär 3,000 och komministerslönerna till ungefär 1,700 kronor, ytterligare lönetillskott till belopp af cirka 60,000 kronor. Det kunde dock på grund af hittills vunnen erfarenhet antagas, att icke alla de, hvilka enligt angifna grunder kunde komma i åtanke vid utdelande af lönetillskott, derpå skulle göra anspråk; och det ytterligare erforderliga beloppet kunde därför enligt departementschefens åsigt beräknas något lägre än sistnämnda summa.

Nämnda brist vore det emellertid, som, derest prestmännens betryckta ställning skulle kunna i afsevärd mån upphjelpas, behöfde från annat håll fyllas; och denna fyllnad ansåge departementschefen, på sätt han komme att närmare utveckla, kunna åtminstone till en del tagas ur de ecklesiastika boställesnas skogsfond, hvars uppkomst nära sammanhänge med prestlönerregleringsfonden.

Angående skogsfondens tillkomst och ändamål har departementschefen meddelat följande.

I proposition till Riksdagen den 20 mars 1874 hade Kongl. Maj:t yttrat, bland annat, hurusom det syntes Kongl. Maj:t vara tydligt, att med den behållna afkastning, som genom stadgandet i 24 § af 1866 års skogsordning tillagts boställshafvaren eller prestlönerregleringsfonden, måste, på sätt ock samma paragraf uppgifvits hafva blifvit tolkad, förstås den årliga afkastning, som i enlighet med fastställd hushållningsplan kunde år efter år med större eller mindre, dock föga skiljaktiga, belopp komma att öfverstiga samma års kostnader för skogens skötsel och förvaltning. Men då, enligt äldre bestämmelser, det varit boställshafvare förbjudet att, utom i särskildt medgifna undantagsfall, begagna skogen till annat än husbehof, och detta förhållande enligt 1866 års skogsordning ännu fortföre i afseende på alla de boställsskogar, hvarå ordnad hushållning icke vore införd, hade deraf blifvit en följd, att många boställen funnes med sparad och fullmogen skog, hvarå den första åtgärd, som för ordnad hushållnings införande erfordrades, vore afverkning af de träd, som icke längre stode sig sjelfva till nytta, men väl andra till skada, och som, om de finge kvarstå, årligen förlorade i värde. Tillgodogörande af sådana från förgångna tider sparade skogstillgångar kunde stundom inbringa ganska betydliga belopp. Då nu enligt de före utfärdandet af 1866 års skogsordning gällande

författningar hvarken prestlönerregleringsfonden hade någon rätt till inkomst af bostälernas skogar, såvidt den icke innefattades i det betingade arrendet för de boställen, som vore utarrenderade, eller boställshafvaren i regeln hade annan rätt än till husbehovvet, samt den behållna afkastning af boställsskogarne, som först genom nämnda skogsordning blifvit prestlönerregleringsfonden och boställshafvarne tillagd, såsom ofvan nämnts, endast afsett den reguliera årliga afkastning, som skogarne efter fastställd hushållningsplan lemnade, syntes hvarken lönerregleringsfonden eller boställshafvarne kunna hafva något författningens enligt anspråk på omförmälda, vid skogarnes indelande derå befintliga behållningar af moget virke, hvilka egentligen utgjorde besparad afkastning för en redan förfluten tid, och desamma följaktligen kunna utan ingrepp i någons rätt användas till befrämjande af ordnad skogshushållning ej blott å de boställen, hvarå behållningarna uppstått, utan äfven å andra, tillhörande den stat eller tjenstemannacorps, till hvilken de förstnämnda boställena vore anslagna. Dylika behållningar å ecklesiastiska boställen skulle således kunna användas till förmån för andra ecklesiastiska boställen; dervid borde dock undantag göras för de behållningar af ifrågavarande slag, som uppstått å ecklesiastiska boställen af frälse- eller skattenatur, hvilka blifvit af menigheter eller enskilde till sitt ändamål anslagna och hvilkas afkastning icke gerna kunde användas till förmån för andra församlingar än dem boställena tillhörde. Vidare borde, innan de virkesbehållningar, som å öfriga ecklesiastiska boställen uppstått, användes till förmån för andra dylika boställen, derifrån billigtvis afdragas hvad församlingen deraf möjligen kunde behöfva till egen kyrko- eller prestgårdsbyggnad. Att staten, som anslagit boställena, också vore befogad att meddela ett stadgande af omförmäld art, hvarigenom ingen enskild löntagares rätt skulle förnärmas, syntes Kongl. Maj:t vara uppenbart; men då möjligheten att för ett skyndsamt åstadkommande af ordnad hushållning å ecklesiastiska boställen anlita den ifrågasatta utvägen i allmänhet berodde på en tolkning af den på ständernas beslut vid 1863 års riksdag grundade § 24 i 1866 års skogsordning, hade Kongl. Maj:t icke velat i ämnet besluta utan Riksdagens medverkan.

Kongl. Maj:t hade således föreslagit, bland annat, hvarom nu icke vore fråga, att inflytande försäljningsmedel för de besparade tillgångar af växande eller vindfäld skog, som vid uppgörande af planer för införande af ordnad hushållning å skogar, tillhörande sådana ecklesiastiska boställen, hvilka ej visades utgöra någon viss församlings enskilda egendom, derå förefunnes och omedelbart eller inom den närmaste fram-

tiden måste för att ej lida eller föranleda skada tillgodogöras, men icke kunde anses tillhöra skogens reguliera årliga afkastning efter den ordnade hushållningens vidtagande eller erfordrades till kyrko- eller prestgårdsbyggnad inom församlingen, måtte få, utan att ingå till prestlönerregleringsfonden och i den mån de icke behöfdes till utgifter för skogsindelning eller skogsodlingsarbeten å de skogar, hvarifrån de härörde, af Kongl. Maj:t disponeras till bekostande af skogsindelning och erforderliga skogsodlingsarbeten å andra boställsskogar eller till ersättande af dertill möjligen från anslaget till skogsväsendet lemnade förskott, allt dock med iakttagande deraf, att dylika medel användes endast till förmån för andra ecklesiastika boställen.

Hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit hade af Riksdagen bifallits.

Sedan härefter skogsstyrelsen, till åtlydnad af erhållen befallning att till Kongl. Maj:t afgifva förslag till de åtgärder, som för verkställigheten af Kongl. Maj:ts af Riksdagen antagna förslag vore erforderliga, inkommit med yttrande och förslag i berörda hänseende samt kammarkollegium och statskontoret afgifvit infordradt utlåtande, hade Kongl. Maj:t, enligt skrifvelse till skogsstyrelsen den 31 mars 1876, rörande verkställigheten af Kongl. Maj:ts och Riksdagens ofvanberörda beslut, förordnat bland annat följande: att den vid ofväntade boställen befintliga skogstillgång, hvilken vid fullständig skogsindelning eller vid upprättande af interimshushållningsplaner för skogen funnes böra genom så kallad berednings- eller rensningshuggning afverkas, skulle, utom i de fall att bostället vore utarrenderadt på sådana vilkor, att arrendatorn tillförsäkrats all vare sig ordinarie eller extra afkastning af skogen, eller att virket erfordrades för boställets behof eller för kyrko- eller prestgårdsbyggnad i församlingen, försäljas; att det skulle åligga vederbörande skogstjensteman att i sammanhang med skogsindelningen eller upprättandet af hushållningsplanen utsyna skogstillgångar af ofvan ofväntade slag och derefter, under iakttagande att dessa tillgångar ej förblandades med skogens ordinarie afkastning, jemte redogörelse till skogsstyrelsen för utsyningen, till försäljning anmäla de utsynade skogseffekterna hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som skulle, på skogsstyrelsens anmodan, gå i författning om skogseffekternas försäljning; att de för ifrågasvarande extra skogstillgångar inflytande försäljningsmedel skulle af uppbördsmanen redovisas och, efter afdrag af auktionskostnaderna, i landtränteriet insättas särskildt för hvarje boställe och utan sammanblandning med medel, som influtit för annat från bostället till äfventyrs försäldt virke; samt att, sedan jemväl utsyningskostnaden blifvit gulden, Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle

dels om försäljningen och försäljningsmedlens belopp meddela skogsstyrelsen underrättelse, dels ock inleverera sjelfva medlen till statskontoret för att ingå till en fond, som af dessa medel borde bildas under namn af »de ecklesiastika boställesnas skogsfond», och hvilken fond borde af statskontoret göras fruktbarande;

i sammanhang hvarmed Kongl. Maj:t, enär de tillgångar, som uppkomme derigenom att skog blifvit genom eld eller storm eller eljest skadad, vore af hufvudsakligen enahanda natur med de tillgångar, som uppkommit genom berednings eller rensningshuggning, och dessa tillgångar följaktligen syntes Kongl. Maj:t böra på enahanda sätt tillgodogöras, funnit godt så till vida ändra gällande bestämmelser angående dylik skadad skog, att i de fall, då till skogsstyrelsen inginge anmälan, att skog å boställe, för hvilket fullständig skogsindelning eller interimshushållningsplan ännu ej upprättats, blifvit genom eld eller storm eller eljest skadad, så att skyndsamt tillgodogörande deraf vore af nöden, på det att virket ej måtte försämras eller förfaras, samma virke skulle, på sätt och under de vilkor, som blifvit bestämda i fråga om andra extra skogstillgångar, utsynas och försäljas och försäljningsmedlen der efter till skogsfonden ingå.

De inkomster, som tillfallit den sålunda bildade skogsfonden, hade betydligt öfverstigit de från fonden utgående utgifterna. Vid 1898 års slut hade fondens kapitaltillgång utgjort 1,008,568 kronor 30 öre. Med föranledande häraf och då fråga uppstått, huruvida skogsfonden skulle kunna, utan att det med densamma afsedda ändamål äfventyrades, till någon del anlitas för upphjelpande af de svagast aflönade prestmännens i riket betryckta ställning, hade Kongl. Maj:t anbefalt domänstyrelsen att inkomma med yttrande, om och i hvad mån fonden, med hänsyn jemväl till de inkomster, som från de ecklesiastika boställsskogarne för framtiden kunde antagas komma att till densamma inflyta, kunde för presterskapets aflönande anlitas.

Till åttlydnad häraf hade domänstyrelsen afgifvit utlåtande, deri domänstyrelsen anført följande.

Det enklaste och bästa sättet för skogsfondens deltagande i presterskapets aflöning vore, att fonden tillika med dess inkomster införlifvades med löneregleringsfonden, detta dock under det uttryckliga förbehåll, att från sistnämnda fond utginge skogsfondens nuvarande utgifter för skogsodling med mera å små boställsskogar, hvilka kostnader eljest måste, likasom före skogsfondens bildande, bestridas af dessa skogars innehafvare. Genom en sådan anordning skulle ej blott vissa praktiska svårigheter i frågor om hvad som rätteligen tillhörde den ena eller

andra fonden upphöra och ganska stor förenkling i administrativt hänseende åstadkommas, utan äfven ett bland presterskapet temligen utbredt missnöje öfver skogsfondens tillvaro undanrödjas, på samma gång som de små boställsskogarnes och dessas innehafvares intressen blefve fortfarande tillgodosedda. Då emellertid Kongl. Maj:t ifrågasatt endast partielt bidrag från fonden utan att det med densamma afsedda ändamålet äfventyrades, ville domänstyrelsen i sitt utlåtande iakttaga en sådan begränsning af frågan.

Såsom framginge af två vid utlåtandet fogade tablåer, hade fondens intressemedel och kapitalvinst å utlottade obligationer år 1898 utgjort 33,759 kronor 89 öre. Utgifterna hade under senaste fem åren varierat mellan 27,079 och 46,159 kronor eller i medeltal under dessa år 36,796 kronor om året. En påtaglig minskning i utgifterna hade inträdt efter år 1891, då utgifterna ännu utgjort 65,241 kronor. Detta kunde förklaras deraf att, i den mån återväxt kunnat med fondens tillhjälp mera allmänt förskaffas på bostälLENAS gamla, före fondens tillkomst försummade kalmarker, arbetenas omfång inskränkts. Ehuru utgifterna för den närmaste tiden icke kunde beräknas lägre än till 35,000 å 40,000 kronor årligen i medeltal, torde de dock antagligen framdeles ytterligare nedgå. Emellertid försloge åtminstone för närvarande räntor och kapitalvinst i regel icke till utgifterna, utan dertill erfordrades tillskott af inflytande skogsmedel, hvilka tillskott dock numera, sedan ordnad hushållning införts å de flesta boställsskogarne, blefve, om de än för enstaka skogar kunde uppgå till afsevärda belopp, alltmer sporadiska för att slutligen alldeles upphöra, hvarför de icke kunde med någon grad af visshet förut beräknas.

Under anförda förhållanden syntes det domänstyrelsen mindre för tanksamt att nu på en gång afhända fonden någon afsevärd del af dess nuvarande kapital, enär fara då kunde uppstå, att det återstående kapitalets räntor med mera jemte de osäkra inkomsterna af skogsmedel i framtiden vore otillräckliga att uppfylla fondens viktiga ändamål att bekosta skötseln af de små boställsskogarne, hvilka dock utgjorde det vida öfvervägande flertalet, omkring fyra femtedelar, af samtliga ecklesiastiska skogar inom riket, och hvilkas innehafvare då blefve lidande. Deremot ansåge domänstyrelsen detta ändamål icke äfventyras, om under en kortare tidsperiod, såsom fem år, ur fonden årligen utginge ett visst belopp till upphjelpande af svagt aflönade prestmäns ställning, hvilket belopp domänstyrelsen föresloge till 25,000 kronor.

Af de vid domänstyrelsens utlåtande fogade tablåer inhemtades, att skogsfondens årsinkomster af skogsförsäljningsmedel med mera ut-

gjort lägst 7,781 kronor 97 öre år 1892 och högst 158,714 kronor 96 öre år 1897 samt i medeltal 70,020 kronor 39 öre åren 1879—1883, 46,552 kronor 62 öre åren 1884—1898, 34,868 kronor 23 öre åren 1889—1893 och 79,175 kronor 94 öre åren 1894—1898; att, med inräknande af intressemedel och kapitalvinst å utlottade obligationer, fondens samtliga årsinkomster i medeltal uppgått åren 1879—1883 till 81,163 kronor 21 öre, åren 1884—1888 till 69,300 kronor 11 öre, åren 1889—1893 till 65,287 kronor 66 öre och åren 1894—1898 till 107,990 kronor 32 öre; att årliga utgifterna, hvilka varit lägst år 1878 med 1,095 kronor 91 öre och högst år 1891 med 65,241 kronor 80 öre, i medeltal upptagits för åren 1879—1883 med 23,880 kronor 97 öre, åren 1884—1888 med 27,993 kronor 73 öre, åren 1889—1893 med 54,359 kronor 75 öre och åren 1894—1898 med 36,796 kronor 38 öre; samt att fondens behållna kapital, som vid 1876 års slut utgjort 37,699 kronor 2 öre, för hvarje år ökats och vid 1898 års slut uppgått till 1,008,568 kronor 30 öre.

Med hänsyn till hvad domänstyrelsen yttrat, ansåge departementschefen för närvarande icke lämpligt att afhända skogsfonden någon väsentlig del af dess kapitaltillgång. Deremot kunde, på sätt domänstyrelsen föreslagit, enligt departementschefens åsigt, ett årligt belopp af 25,000 kronor, utan risk för skogsfondens ändamål, under fem år tagas ur densamma till bidrag åt presterskapet. Detta belopp vore visserligen icke tillräckligt för upphjelpande af det svagast aflönade presterskapets ekonomiska ställning; men de lönetillskott, som härigenom skulle kunna beredas åtskilliga prestmän, vore dock ganska afsevärda.

På grund af hvad departementschefen sålunda anfört och då det syntes honom lämpligast, att lönetillskotten fortfarande, såsom hittills, anvisades till utgående allenast ur löneregleringsfonden, samt då, i betraktande af det sätt, hvarpå skogsfonden bildats, Kongl. Maj:t icke kunde antagas vilja utan Riksdagens hörande besluta om en öfverflyttning af medel från skogsfonden till löneregleringsfonden, har departementschefen, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, hos Kongl. Maj:t hemställt om aflåtande till Riksdagen af ifrågasvarande proposition.

Med anledning af hvad sålunda förekommit, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förvarande proposition, må medgifva, att under en tid

af fem år från och med år 1900 må från de ecklesiastika bostälernas skogsfond till presterskapets löne-regleringsfond årligen öfverföras ett belopp af 25,000 kronor, att användas såsom lönetillskott åt svagt affönade prestmän.

Stockholm den 30 mars 1900.

CHR. LUNDEBERG.
